

היום נלמד בעזרת ה':

נזיר דף ד

(המשך מעמוד קודם)

למדנו שנחלקו רבנן ורבי שמעון האם צריך הנודר נזירות לקבל עליו את כל דיני הנזירות בשביל להיות נזיר או שכאשר קיבל על עצמו דבר אחד בר נהיה נזיר. רבי שמעון לומד מהפסוק **'מכל אשר יעשה מגפן היין'** שצריך לקבל עליו את כל דיני הנזירות. ואילו רבנן לומדים מהפסוק **'מיין ושכר יזיר'** שמספיק לקבל על עצמו דבר אחד.

ומה ילמד רבי שמעון מהפסוק שהביאו רבנן **'מיין ושכר יזיר'**? והתשובה היא: לאסור על נזיר לשתות אפילו יין של מצוה.

קושיא: **מאי היא - קידושא ואבדתא:** מהו 'יין מצוה', האם יין של קידוש והבדלה, וכי הוא מושבע ועומד מהר סיני עליו? והרי יין לקידוש הוא רק מדרבנן, ולא יתכן שעל כך מלמד הפסוק שהנזירות דוחה את שתייתו!

אלא מבאר רבא מדובר שנשבע לשתות יין, שיש לו מצוה לקיים את השבועה שלו, ולאחר מכן הוא קיבל על עצמו נזירות - ועל כך מלמד הפסוק שלא ישתה את היין. (תוס').

ורבנן נמי: מניין הם ילמדו שגם יין של מצוה נאסר הנזיר בשתייה? והרי הם צריכים את הפסוק 'מיין ושיכר' ללמד שאפילו נדר נזירות בדבר אחד מאיסורי הנזיר - חלה עליו כל הנזירות?

והתשובה היא: שללמד את הנ"ל היה מספיק 'יין' בלבד (שהרי גם הוא מיותר כי כבר נאמר לאחר מכן 'מכל אשר יעשה מגפן היין' ואין צורך לפרט מה יוצא מהגפן), והמילה 'שיכר' מלמדת ליין מצוה.

ורבי שמעון: שלומד מ'יין ושיכר' ליין מצוה, הרי מספיק לכך 'יין' ומה ילמד מ'שיכר'? והתשובה היא: ללמד לכהן שאסור רק בשתיית יין של שיכר ולא בשאר משקין

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

המשכרים. דין זה נלמד מהגזירה שוה של 'שיכר' שנאמרה בנזיר ובכהן - ללמד שכמו בנזיר רק יין אסור, כך גם בכהן רק משקה המשכר של יין אסור. וזה שלא כדעת רבי יהודה.

אכל דבילה קעלית: כהן שאכל תאנה מיובשת ממקום שנקרא 'קעילה', או שתה מי דבש, או שתה חלב - אסור להכנס לבית המקדש משום שהם דברים המשכרים (חלב מכביד ומעייף ומקשה על הריכוז ולכן הוא נחשב כמשקה המשכר - שוטנשטיין).

איבעית אימא: תירוץ נוסף מה ילמד רבי שמעון מהמילה 'שיכר':

רבי שמעון סובר ש'אין איסור חל על איסור' ולכן האוכל נבלה ביום הכיפורים בשוגג - פטור מקרבן חטאת הבא על אכילה בשוגג ביום הכיפורים. מכיון שהנבלה כבר היתה אסורה בלאו קודם לכן, לא חל עליה איסור יום הכיפורים. אבל בנזיר מלמדת המילה 'שיכר' שאיסור כן חל על איסור, ולכן אם נשבע שלא ישתה יין ולאחר מכן קיבל על עצמו נזירות, ועבר ושתה - חייב מלקות פעמיים, גם על השבועה וגם על הנזירות.

ולרבנן נמי: הגמרא עוברת לברר מה ילמדו רבנן מהפסוק שהביא רבי שמעון 'מכל אשר יעשה מגפן היין':

לימד על איסורי נזיר שמצטרפין: כלומר אם אכל חצי כזית חרצנים וחצי כזית זגים, הם מצטרפים יחד לכזית וחייב על אכילתו מלקות.

ורבי שמעון: מהיכן הוא ילמד צירוף, והרי הוא צריך את הפסוק הזה ללמד שאין נזירות חלה עד שיקבל על עצמו את כל איסורי הנזירות?

תשובה: שרבי שמעון סובר שבכל האיסורים חייב מלקות גם בלא שאכל כזית אלא אפילו בכלשהו, וכזית נצרך רק להתחייב בקרבן. ואם כן לגבי נזיר אין משמעות לצירוף - כי אין קרבן על אכילת גפן ואילו מלקות חייב בכלשהו (והקרבן שיש לנזיר הוא רק בסיום ימי נזירותו).

משנה: הריני כשמשון: האומר 'הריני כשמשון כבן מנוח כבעל דלילה' - הרי זה 'נזיר שמשון' שדינו יתבאר במשנה הבאה. וכן אם אמר 'הריני כשמשון כבן מנוח כמי שעקר דלתות עזה' או 'הריני כשמשון כבן מנוח כמי שניקרו פלשתים את עיניו' - נעשה נזיר שמשון.

כלומר לא מספיק שהוא יאמר 'הריני כשמשון' וכן לא יספיק אפילו אם יוסיף 'כבן מנוח' - משום שעדיין לא ברור שכוונתו לנזירות שמשון, עד שיוסיף גם 'כבעל דלילה' / 'כמי שעקר דלתות עזה' / 'כמי שניקרו פלשתים את עיניו'.

(אמנם אם יאמר רק 'הריני כבעל דלילה' / 'כמי שעקר דלתות עזה' / 'כמי שניקרו פלשתים את עיניו' – הרי הוא נזיר, כי ברור שבזכותו לכך.)

נמרא: למה לי למיתנא כל הליו: מדוע לא מספיק שהוא אמר 'כשמשון ובן מנוח' והוא צריך להוסיף גם כבעל דלילה או דלתות עזה או ניקרו עיניו?

והתשובה היא: שאפשר לחשוב שהוא מדבר באדם אחר שקוראים לו 'שמשון בן מנוח' ואין כוונתו להיות נזיר, עד שיזכיר במפורש את אחת משלושת העניינים שקרו לשמשון הנזיר.

משנה: מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון: מה ההבדל בין אדם שקיבל עליו להיות 'נזיר עולם' כלומר נזיר לעולם בלא הפסקה, לאדם שקיבל עליו להיות 'נזיר שמשון' שגם הוא צריך להיות נזיר לעולם?

'נזיר עולם' כשיש לו הרבה שיער הוא 'מיקל' = מגלח אותו קצת (אך לא לגמרי) ועליו להביא שלוש בהמות כמו שמביא נזיר טהור בגמר נזירותו (וזו הלכה למשה מסיני). ואם הוא נטמא עליו להביא 'קרבן טומאה' (שתי ציפורים וכבש לאשם). אבל 'נזיר שמשון' אינו 'מיקל' אף פעם את שעריו, ואם הוא נטמא הוא לא צריך להביא קרבן.

נמרא: נזיר עולם מאן דכר שמיה: = מי הזכיר את שמו, כלומר מי דיבר עליו? והתשובה היא: שיש חיסרון בדברי המשנה ויש להוסיף 'האומר הריני נזיר עולם' – הרי זה נזיר עולם'.

קרבן הוא דלא מייתי: מדברי המשנה שנזיר שמשון 'אם נטמא' אינו צריך להביא קרבן - משמע שאמנם לכתחילה אסור לו להיטמא (שהנזירות חלה עליו לעבין איסור טומאה לכתחילה). אך אם כן המשנה אינה מתאימה לא כדעת רבי יהודה ולא כדעת רבי שמעון שנחלקו ב'נזיר שמשון':

לדעת רבי יהודה לנזיר שמשון מותר להיטמא לכתחילה, ואילו לדעת רבי שמעון אין כלל אפשרות להיות 'נזיר שמשון', משום שאין אפשרות להיות נזיר רק לחלק מדיני הנזירות - כלומר לעבין גפן וגילוח ולא לעבין טומאה-, ושמשון עצמו לא קיבל עליו את הנזירות אלא הוא נולד כך והיתה זו הוראת שעה (רבינו פרץ).

תירוץ: לעולם רבי יהודה: משנתנו סוברת כרבי יהודה ובאמת המקבל עליו נזירות שמשון מותר לו להיטמא לכתחילה, והלשון 'אם נטמא' (בדיעבד) הוא אגב 'נזיר עולם' שנכתב קודם לכן שאסור לו להיטמא לכתחילה.

לימא בפלוגתא דהני תנאי קמיפלאגי: האם רבי יהודה ורבי שמעון נחלקו במחלוקתם של התנאים השנויים בברייתא?

תתן דתניא: וכפי שלמדנו בברייתא - האומר על הככר המונח לפניו 'הרי עלי בככור', כלומר שיאסר עליו הככר כמו שבכור בהמה טהורה אסור באכילה, נחלקו ר' יעקב ור' יוסי האם הוא נאסר בככר. ע"כ הברייתא.

לכאורה רבי יהודה סובר כרבי יעקב שלא צריך להתפיס בדבר הנידר (= 'דבר הנידר' הוא דבר המותר שאפשר לאסור אותו בנדר), שהרי בכור הוא דבר שקדושתו באה מאליה ואי אפשר לנדור על בהמה שתהיה בכור, ובכל זאת הוא סובר שהוא אסור בככר, וכמו כן הנודר להיות 'ניזר שמשון' הרי הוא ניזר למרות שמשון לא נדר ניזירות אלא היה ניזר מבטן אמו. ורבי שמעון סובר כרבי יוסי שצריך להתפיס דווקא בדבר הנידר, ולכן אינו אסור בככר לפי שאי אפשר לנדור על בהמה שתהיה בכור, וכמו כן הנודר להיות 'ניזר שמשון' אינו ניזר לפי שהוא היה ניזר מבטן אמו.

דחייא: באמת כולם סוברים שבניזירות צריך דבר הנידר, ושונה הדבר לגבי בכור, לפי שנאמר בפרשת נדרים "אִישׁ כִּי יִזְדֹּר לַיהוָה" ולדעת רבי יעקב זה בא לרבות את הבכור שאפשר להתפיס בו נדרים, ולכן הככר אסור.

ורבי יוסי הסובר שצריך להתפיס דווקא בדבר הנידר יענה על כך, שזה בא לרבות שאם אסר על עצמו את הככר כחטאת ואשם, הנדר חל למרות שחובה עליו להביאם על חטאתו.

ומה ראית וכו': והטעם שרבי יוסי מרב חטאת ואשם ולא בכור, לפי שחטאת ואשם צריך להתפיסם בנדר, כלומר שלמרות שחייב להביאם עדיין צריך להקדיש את הקרבן לחטאת ואשם, וא"כ הם נחשבים לדבר הנדור, אבל את הבכור לא צריך להקדיש לפי שהוא כבר קדוש מבטן אמו, ולכן אינו נחשב לדבר הנדור.

ורבי יעקב הסובר שלא צריך להתפיס בדבר הנידר יענה על כך, שגם את הבכור מתפיסים בנדר למרות שהוא קדוש מבטן אמו, וכפי שלמדנו בברייתא - שבבית רבי יהודה הנשיא אמרו שמצווה להקדיש את הבכור.

ורבי יוסי יענה על כך, שאמנם יש מצווה להקדישו, אבל גם אם לא הקדישו הוא קדוש.

קושיא על רבי יעקב: והרי גם לגבי ניזר נאמר "לה" - "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִפְּלֵא לְנִזְדֹּר נִזְדֹּר לַיהוָה", וכמו שרבי יעקב ריבה את הבכור מכך שנאמר לה' כך יש לו לרבות את הניזר, ומדוע הוא סובר שהנודר בניזירות שמשון אינו ניזר?

(המשך בדף הבא ↓)

תירוץ: לדעתו הפסוק הזה נאמר על הנודר נזירות לשם שמים, וכפי המעשה שהיה עם שמעון הצדיק שמעולם לא אכל אשם נזירות לפי שהוא בא רק על נזיר שנטמא, ולא היה רוצה לאוכלו לפי שחשש שהנזיר מתחרט על נזירותו, שכיון שנטמא הרי כל הימים שנהג בהם נזירות נופלים ועליו להתחיל למנות הכל מהתחלה, ואם הוא מתחרט נמצא שהוא מביא חולין לעזרה, חוץ מפעם אחת שבא לפניו נזיר שמתחילה נדר נזירות לשם שמים ולא היה חושש שיתחרט. [אבל שאר הנודרים בניזירות נודרים בדרך כלל על צרה שפקדה אותם או כדי להצטער ולכפר על עבירה שבידם, וכשהם נטמאים ועליהם לנהוג בניזירות יותר ממה שחשבו בהתחלה הרי הם מתחרטים וקרובים להיות תוהים על הראשונות].

קושיא: מנין לנו ששמעון לא נדר להיות נזיר? והרי נאמר שהמלאך אמר לאמו של שמעון "כִּי נְזִיר אֶלֶהִים יְהִי הַנֶּעַר מִן הַבֶּטֶן עַד יוֹם מוֹתוֹ", ומשמע שהמלאך מצווה אותה שעל אביו להזיר אותו לאחר שיוולד (= לקמן נלמד שהאב יכול להדיר את בנו שיהיה נזיר).

תירוץ: המלאך אמר לה בכבואה ששמעון עתיד להיות נזיר, אבל אביו לא הזיר אותו וגם שמעון לא נדר להיות נזיר.

קושיא: מנין לנו ששמעון נטמא במתים?

דלמא גירויי גרי בהו: אולי הוא זרק עליהם מרחוק וכך הרג אותם, אבל לא נגע בהם.

דלמא אשלחינון ברישא והדר קטלינו: אולי הוא הפשיט אותם כשהיו חיים ורק אח"כ הרג אותם בלי לגעת בהם.

ויך ויקח כתיב: מהפסוק משמע שקודם הוא הרג אותם ורק אח"כ הפשיט אותם, ומכאן שהוא נטמא למתים.

דלמא גוססין שוינו: אולי הוא הכה אותם ועשה אותם גוססים ואז הפשיט אותם, ורק אח"כ הם מתו.

אלא גמרא גמירי לה: כך קיבלנו מרבתינו ששמעון הרג אותם ורק אח"כ הפשיט אותם.